

Spravodlivosť

Katechéza Svätého Otca
Františka o nerestiach a
čnostiach (14).

23.05.2024

Drahí bratia a sestry, požehnanú
Veľkú noc, dobré ráno!

Dostávame sa k druhej z
kardinálnych čností: dnes budeme
hovoriť o spravodlivosti. Je to
sociálna čnosť par excellence.
Katechizmus katolíckej Cirkvi ju
definuje takto: „Morálna čnosť, ktorá
spočíva v stálej a pevnej vôli dať

Bohu a blížnemu to, čo im patrí.“ (č. 1807) Toto je spravodlivosť. Často sa pri zmienke o spravodlivosti cituje aj motto, ktoré ju vystihuje: „unicuique suum – čo znamená, každému treba dať to, čo mu patrí“. Je to právna čnosť, ktorá sa snaží usmerňovať vzťahy medzi ľuďmi na základe ľudskej a nie doslovnej interpretácie (aequitas – lat.).

Obrazne ju symbolizujú váhy, pretože jej cieľom je „vyrovnať účty“ medzi ľuďmi, najmä keď hrozí, že budú narušené nejakou nerovnováhou. Jej cieľom je, aby sa v spoločnosti s každým zaobchádzalo podľa vlastnej dôstojnosti. Ale už starovekí učitelia vyučovali, že sú na to potrebné aj iné čnostné postoje, ako napríklad láskavosť, úcta, vďačnosť, prívetivosť, čestnosť: čnosti, ktoré prispievajú k dobrému spolužitiu medzi ľuďmi. Spravodlivosť je čnosťou pre dobré spolužitie ľudí.

Všetci chápeme, že spravodlivosť je základom pokojného spoluzitia v spoločnosti: svet bez zákonov, ktoré by rešpektovali práva, by bol svetom, v ktorom by sa nedalo žiť, podobal by sa džungli. Bez spravodlivosti nie je mier. Faktom je, že ak sa spravodlivosť nedodržiava, vznikajú konflikty. Bez spravodlivosti sa presadzuje právo silnejšieho nad slabším a to nie je správne.

Spravodlivosť je však čnosť, ktorá pôsobí rovnako vo veľkom ako aj v malom: netýka sa len súdnych siení, ale aj etiky, ktorá charakterizuje náš každodenný život. Vytvára úprimné vzťahy s druhými: realizuje evanjeliový príkaz, podľa ktorého kresťanská reč musí byť: „Áno, áno“, „Nie, nie“, to, čo je navyše, je od Zlého.“ (Mt 5, 37) Polopravdy, citlivo pripravené slová, ktoré sa snažia podviesť blížneho, zatajovania, ktoré zakrývajú skutočné úmysly, to nie sú postoje, ktoré sú v súlade so

spravodlivosťou. Spravodlivý človek je čestný, jednoduchý a priamy, nenosí masky, predstavuje sa taký, aký je, hovorí pravdu. Na jeho perách často nájdeme slovo „ďakujem“: vie, že bez ohľadu na to, akí veľkorysí sa snažíme byť, vždy zostávame svojmu blížnemu dlžní. Ak milujeme, je to aj preto, že sme boli milovaní ako prví.

V tradícii možno nájsť nespočetné množstvo opisov človeka, ktorý je spravodlivý. Pozrime sa na niektoré z nich. Spravodlivý človek má úctu k zákonom a rešpektuje ich, pretože vie, že sú bariérou, ktorá chráni bezmocných pred aroganciou mocných. Spravodlivý človek sa nestará len o svoje vlastné dobro, ale chce dobro celej spoločnosti. Preto nepodlieha pokušeniu myslieť len na seba a starať sa o svoje vlastné záležitosti, akokoľvek legitímne, akoby boli tým jediným, čo na svete existuje. Čnosť spravodlivosti jasne

ukazuje – a kladie do srdca
požiadavku –, že nemôže existovať
skutočné dobro pre mňa, ak
neexistuje aj dobro všetkých

Preto spravodlivý človek bdie nad
svojím správaním, aby nebolo na
škodu iným: ak urobí chybu,
ospravedlní sa. Spravodlivý človek sa
vždy ospravedlní. V niektorých
situáciách ide tak ďaleko, že sa
zriekne osobného dobra, aby ho
poskytol spoločstvu. Túži po
usporiadanej spoločnosti, kde ľudia
dávajú lesk úradu, a nie funkcie,
ktoré by dávali lesk človeku. Neznáša
odporúčania a neobchoduje s
výhodami. Miluje zodpovednosť a je
príkladný v živote a presadzovaní
zákonnosti. Cesta k spravodlivosti je
skutočná protilátka proti korupcii:
aké dôležité je vychovávať ľudí,
najmä mladých, v kultúre
zákonnosti! Je to cesta, ako zabrániť
rakovine korupcie a vykoreniť

kriminalitu, odstrániť jej pôdu pod nohami.

Opäť platí, že spravodlivý sa vyhýba škodlivému správaniu, ako je ohováranie, krivé svedectvo, podvod, úžera, zosmiešňovanie a nečestnosť. Spravodlivý dodržiava dané slovo, vracia, čo si požičal, všetkým pracujúcim priznáva spravodlivú mzdu: človek, ktorý nepriznáva spravodlivú mzdu zamestnancom nie je spravodlivý: je nespravodlivý. Dáva si pozor, aby nevyslovoval neuvážené súdy nad blížnym, bráni česť a dobré meno iných.

Nikto z nás nevie, či je v našom svete spravodlivých ľudí veľa alebo sú zriedkaví ako vzácne perly. Avšak sú to ľudia, ktorí na seba i na svet, v ktorom žijú, priťahujú milosť a požehnanie. V porovnaní s tými, ktorí sú „ľstiví a prefíkaní“, nie sú žiadnymi zúfalcami, lebo, ako hovorí Písmo, „kto hľadá spravodlivosť a

milosrdenstvo, nájde život a česť“ (Pr 21, 21). Spravodliví nie sú moralistami, ktorí by sa pasovali za cenzora, ale sú to spravodliví ľudia, ktorí „sú hladní a smädní po spravodlivosti“ (Mt 5, 6). Sú to tí, ktorí snívajú a vo svojom srdci si uchovávajú túžbu po všeobecnom bratstve. A tento sen, najmä dnes, všetci veľmi potrebujeme. Potrebujeme byť spravodlivými mužmi a ženami a to nás urobí spokojnými.

*(Preklad Slovenská redakcia
Vatikánskeho rozhlasu – Vatican
News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)*